

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Інститут філології

Кафедра романо-германської філології та перекладу з латинської мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“ ” 2021 рок

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ»

(нормативна навчальна дисципліна)

підготовки МАГІСТРА

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Гарант освітньої програми

Директор інституту

Начальник НМВ

Водяна Л.В.

Гончаренко Л.О.

Клименко М.О.

Грищенко Г.В.

Шкірчак С.І

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Латинська мова та медична термінологія	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	222 «Медицина»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Медицина	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1-й	
Навчальний рік	2021-2022	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	1-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити /90 годин	
Структура курсу: – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	45 год.	
	45 год.	
Відсоток аудиторного навантаження	50%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	1-й семестр – диф. Залік	

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Латинська мова – це дисципліна, що ґрунтується на вивченні рецептури, анатомії, ботанічної номенклатури, хімічної номенклатури, клінічної термінології. Програма передбачає засвоєння студентами правил утворення назв діагнозів, спеціальних термінів та номенклатурних найменувань, засвоєння певного об'єму лексики анатомічної термінології, принципів словотворення й основних греко-латинських словотвірних елементів, що вживаються в клінічній термінології.

Особлива увага в процесі навчання приділяється професійній грамотності: правопис слів та терміноелементів грецького походження. Передбачається ознайомлення студентів з медичною та фармацевтичною термінологією, що представлена у відповідних міжнародних номенклатурах (анатомічна, біологічна).

Дисципліна «Латинська мова» є нормативною.

Робоча програма дисципліни розроблена на підставі освітньої професійної програми «**Медицина**» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності **222 «Медицина»**. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова» є фонетика, граматики та латинськомовна термінологія (анато-гістологічна, фармацевтична та клінічна).

Міждисциплінарні зв'язки: латинська мова як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні рецептури, анатомії, ботанічної номенклатури, фармакології, ботаніки, фармакогнозії, дисциплін медико-біологічного циклу, хімічної номенклатури, клінічної термінології та інтегрується з цими дисциплінами.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Латинська мова» є опанування та засвоєння міжнародної латинськомовної термінології (анато-гістологічної, фармацевтичної та клінічної) з елементами нормативної граматики латинської мови для формування практичних навичок спеціальної компетентності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Латинська мова» є набуття студентами необхідних знань з фонетики; формування у студентів теоретичних знань про систему і структуру латинської мови, її основні морфологічні категорії та граматичні форми; принципів утворення номенклатурних назв та термінів у ботанічній, фармакогностичній, хімічній номенклатурах та у номенклатурі лікарських засобів; перекладати з латинської мови українською та з української латинською діагнози та клінічні терміни, прості фрази; перекладати без словника з латинської мови українською та з української рецепти у повній та скороченій формах будь-якого рівня складності, а також прості речення; навчитись аналізувати терміноелементи і грецькі дублети; знати 1000 лексичних одиниць та основних словотвірних елементів, що використовуються у назвах клінічних термінів; вивчити біля 70-80 крилатих латинських виразів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні: - **ЗНАТИ:**

- основи латинської граматики;
- лексичний мінімум з анатомічної термінології;
- грецькі словотворчі елементи, найбільш необхідні для розуміння клінічної термінології;
- принципи утворення складених анатомічних термінів;
- структуру клінічних термінів; - латинські медичні вирази та афоризми
- напам'ять фахову термінологію та латинські сентенції, необхідний мінімум яких визначається програмою;
- 70-80 крилатих латинських виразів, клінічних ідіом;
- 1000 лексичних одиниць та основних словотворчих елементів.

ВМІТИ:

- правильно та повільно читати латинською мовою;
- перекладати прості медичні і загальні тексти;
- працювати зі словником та довідковою літературою;
- розуміти інформацію в різних її аспектах до рівня концептуально значущого та активно оперувати нею в професійній та науковій діяльності;
- грамотно використовувати принципи створення тексту (з латинськими вкрапленнями);
- правильно вживати латинські анатомічні та клінічні терміни, написати рецепт, тощо;
- використовувати стислу історію виникнення та роль латинської мови у світі для кращого управління інформацією;
- грамотно використовувати основи латинської граматики в комунікативному процесі;
- адекватно використовувати лексичний мінімум з анатомічної термінології;
- розуміти виникнення грецьких словотворчих елементів, найбільш необхідних для розуміння клінічної термінології та оперування ними;
- використовувати принципи утворення складених анатомічних термінів в усному та письмовому комунікативному процесі та професійній діяльності;
- розуміти структуру клінічних термінів і коректно ними оперувати;
- коректно та своєчасно використовувати латинські медичні вирази та афоризми.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у освітній програмі «Медицина»). Згідно з вимогами освітньої програми дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

- інтегральна:

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та

ВИМОГ.

- **загальні** (відповідає загальним компетентностям ОП «Медицина» ЗК 1, 6):
- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою.

2.5. Результати навчання:

– *Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна* (відповідає програмним результатам навчання ОП «Медицина» ПРН 6,7)

ПРН6	Мати досконалі знання державної мови та базові знання іноземної мови. Вміти застосовувати знання державної мови, як усно так і письмово, вміти спілкуватись іноземною мовою. Використовувати при фаховому та діловому спілкуванні та при підготовці документів державну мову. Використовувати іноземну мову у професійній діяльності. Нести відповідальність за вільне володіння державною мовою, за розвиток професійних знань.
ПРН7	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності. Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь.

Конкретні цілі:

Вивчення курсу спрямоване на засвоєння теоретичних та практичних знань, сформувати фахові компетентності із латинської мови та загальні компетентності з метою їх подальшого використання при вивченні професійно-орієнтованих програм: анатомія людини, клінічна анатомія та оперативна хірургія, фармакологія :

- Сформувати навички читання і вимови латинських букв та буквосполучень, які закріплюються протягом усього курсу навчання.
- Знати правила наголосу.
- Знати граматичні категорії дієслова. Вміти визначати основу та дієвідміну дієслів, утворювати та перекладати дієслівні форми 2-ої особи однини і множини наказового способу, 3-ої особи однини і множини дійсного способу теперішнього часу активного і пасивного станів.
- Знати системи дієслівних форм на прикладі лексики, що вживається в рецептурі.
- Знати граматичні категорії іменника, його словникову форму. Вміти визначати рід, основу та відміну іменників, відмінювати іменники I відміни, перекладати речення, терміни та номенклатурні назви з неузгодженим означенням. Знати грецькі дублети та словотворчі елементи іменників I відміни і вміти виділяти їх клінічній термінології. Вміти написати словникову форму грецьких іменників I відміни. Знати керування прийменників.
- Знати іменники II відміни, а саме: словникову форму іменників II відміни, винятки з правил про рід, вміти відмінювати іменники II відміни. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи іменників II відміни і вміти виділяти їх у клінічній термінології. Фразеологічні медичні вирази.
- Знати структуру рецепта. Вміти грамотно писати рецепт. Знати правила

виписування рецептів.

- Знати граматичні категорії прикметника. Вміти розрізняти групи прикметників, узгоджувати прикметники з іменниками. Знати фармацевтичну лексику прикметників 1-ої групи. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників I-II відмін і вміти виділяти їх у клінічній термінології.
- Вміти утворювати дієприкметники минулого часу пасивного стану та їх перекладати. Знати дієприкметникову лексику, що вживається у клінічній термінології.
- Знати іменники III відміни, словникову форму іменників III відміни; визначати основу іменників.
- Вміти відмінювати та узгоджувати іменники III відміни з прикметниками I-II відмін;
- Знати грецькі дублети і словотворчі елементи іменників III відміни та вміти виділяти терміноелементи.
- Знати особливості іменників III відміни.
- Знати прикметники III відміни, словникову форму прикметників III відміни, вміти узгоджувати їх з іменниками, відмінювати та виділяти їх у клінічній термінології.
- Знати дієприкметник теперішнього часу активного стану, вміти узгоджувати та відмінювати з іменниками III відміни.
- Знати ступені порівняння прикметників, а також неправильні ступені порівняння прикметників. Вміти узгоджувати їх та відмінювати з іменниками III відміни. Знати особливості вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі.
- Знати іменники IV відміни, вміти відмінювати та узгоджувати їх із прикметниками.
- Знати грецькі дублети і словотворчі елементи IV відміни та вміти виділяти їх у клінічній термінології.
- Знати іменники V відміни, вміти відмінювати і узгоджувати їх із прикметниками.
- Вміти утворювати 3-ю особу однини та множини дієслів теперішнього часу умовного способу активного та пасивного станів (*praesens conjunctivi activi et passivi*), а також дієслова *fio*, *fiēgi*.
- Знати назви хімічних елементів, назви найуживаніших кислот. Знати принципи утворення назв оксидів, основ, солей, складних ефірів.
- Вміти утворювати та перекладати назви хімічних сполук.
- Вміти аналізувати структуру назв лікарських препаратів і вміти виділити в них словотворчі елементи.
- Знати числівник та вміти виділяти його у клінічній термінології.
- Знати прислівники та займенники, що вживаються в клінічній термінології та у рецептурі.
- Знати найважливіші рецептурні скорочення.
- Вміти оформляти рецепти на тверді, м'які та рідкі форми.
- Знати найуживанішу анатомічну термінологію.
- Знати структуру клінічних термінів.
- Знати найуживаніші грецькі кінцеві терміноелементи у клінічній термінології.
- Вміти перекладати найуживаніші клінічні терміни та діагнози.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Організація навчального процесу здійснюється за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС). Програма навчальної дисципліни складається з 2 блоків та 5 розділів.

БЛОК 1. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ФОНЕТИЧНИЙ, ГРАМАТИЧНИЙ, ЛЕКСИЧНИЙ

РОЗДІЛИ:

1. Фонетика та її значення для оволодіння курсу «Латинська мова та медична термінологія».
2. Системне вивчення іменників III відміни і прикметників II групи як засіб побудови анатомо-гістологічних термінів.

БЛОК 2. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

РОЗДІЛИ:

3. Системне вивчення іменників IV, V відміни. Ступені порівняння прикметників та прислівники. Дієслово. Дієприметники теперішнього і минулого часу.
4. Рецептатура. Основи фармацевтичної термінології.
5. Клінічна термінологія.

БЛОК 1. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ФОНЕТИЧНИЙ, ГРАМАТИЧНИЙ, ЛЕКСИЧНИЙ

Розділ 1. Фонетика та її значення для оволодіння курсу «Латинська мова та медична термінологія»

Тема 1. Предмет і задачі курсу «Латинська мова та медична термінологія».

Предмет курсу. Задачі курсу.

Стисла історія виникнення та формування латинської мови. Роль і значення в світі. Зв'язки з іншими мовами. Латина і романський світ.

Роль і значення в медицині та в сучасній комунікації та професійній діяльності.

Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення.

Тема 2. Фонетика.

Довгота і короткість складів. Довгі суфікси.

Наголос. Грецький алфавіт. Особливості. Вплив на латинську мову.

Особливості передачі деяких фонем грецькою мовою.

Тема 3. Поняття «науковий термін».

Походження і структура анатомічних термінів.

Морфологічна і синтаксична структура дво- і кількаслівного анатомічного терміна з різними типами означень.

Поняття про частини мовлення. Іменник (Nomen substantivum). Поняття словникова форма.

Словникова форма іменників п'яти відмін. Граматичні категорії. Система латинського іменника.

Поняття про узгоджене та неузгоджене означення. Неузгоджене означення. Схеми.

Тема 4. Іменники I відміни.

Латинські іменники I відміни. Іменники I грецької відміни. Лексика. Лексичний мінімум. Сталі вирази. Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками I відміни. Найбільш вживані прийменники з Acc. і Abl.

Тема 5. Іменники II відміни.

Іменники II відміни латинської мови чоловічого і середнього родів. Іменники II грецької відміни. Особливості. Лексика. Лекичний мінімум. Принципи запису лексики, створення словників. Сталі вирази. Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками II відміни.

Тема 6. Прикметник.

Грамаіичні категорії прикметника. Поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Системне вивчення прикметників I групи. Узгоджене означення. Система грецького прикметника (прикметники -os (azygos)).

Тема 7. Іменники III відміни.

Визначення основи, парадигми всіх родів, типи відмінювання. Приголосний тип. Чоловічий рід. Винятки щодо роду. Лексика. Сталі вирази. Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни чоловічого роду.

Тема 8. Мішаний тип. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки щодо роду. Лексика. Лексичний мінімум. Сталі вирази. Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни жіночого роду.

Тема 9. Голосний тип. Іменники середнього роду. Винятки щодо роду. Лексика. Знайомство зі словниками та довідковою літературою. Сталі вирази. Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни середнього роду.

Розділ 2. Системне вивчення іменників III відміни і прикметників II групи як засіб побудови анатомо-гістологічних термінів

Тема 10. Особливості відмінювання іменників. Особливості відмінювання іменників грецького походження на -sis. Особливості відмінювання латинських слів типу febris та інших. Іменники III-ої грецької відміни. Особливості відмінювання деяких слів середнього роду на -ma etc. Лексика. Сталі вирази.

Тема 11. Прикметники II групи. Лексика. Сталі вирази. Узгодження з іменниками I, II, III відмін. Використання прикметників грецького походження в анатомічній термінології. Словотвір. Лексика. Сталі вирази.

Тема 12. Система латинського дієслова. Грамаіичні категорії. Словникова форма. Система грецького дієслова. Словотвір: терміноелементи, що походять від основ дієслів грецького походження. Лексика. Сталі вирази.

Тема 13. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Вживання в анатомічній термінології. Дієприкметники минулого часу пасивної форми. Лексика. Сталі вирази. Форманти.

Тема 14. Вивчення іменників IV–V відміни. Утворення іменників четвертої відміни від основи супіна. Винятки. Лексика. Створення свого професійного словника. Сталі вирази.

Тема 15. Ступені порівняння прикметників в медичній термінології. Суплетивні та недостатні ступені порівняння. Система латинського прислівника. Ступені порівняння прислівників. Використання грецьких префіксів у анатомічній термінології. Лексика. Сталі вирази. Система латинського займенника. Загальна характеристика числівників. Кількісні та порядкові числівники. Використання займенників, прийменників та числівників у ролі префіксів.

БЛОК 2. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Розділ 3. Системне вивчення іменників IV, V відміни. Ступені порівняння прикметників та прислівники. Дієслово. Дієприкметники теперішнього і минулого часу

Тема 16. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад препарату: анатомічного характеру, фізіологічного характеру та фармакологічного характеру.

Тема 17. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на терапевтичний ефект. Анальгетики. Антипіретики. Спазмолітики. Серцево-судинні препарати. Ферментні препарати.

Тема 18. Загальна характеристика ботанічної номенклатури. Суфікси і фармацевтичні частотні

відрізки, що вказують на алкалоїди і глікозиди. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на вітаміни. Гормональні засоби. Седативні засоби.

Тема 19. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів та сполук: Назви кислот. Назви солей. Назви оксидів. Назви основ, складних ефірів. Номенклатура органічної хімії тощо.

Тема 20. Дієслово в рецептурі. Наказовий спосіб. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. Умовний спосіб в рецептурі в рецептурі. Дієслово *fio, fieri*. Сталі рецептурні вирази з дієсловами.

Структура рецепта. Граматична складова рецептурної фрази. Оформлення латинської частини рецепта. Моделі рецептурних приписів: розгорнуті і скорочені приписи рецептів.

Тема 21. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Деякі відомості про займенники, що вживаються в рецептах. Скорочення в рецептах та читання скорочень. Виписування рецептів на тверді лікарські форми.

Тема 22. Виписування рецептів на м'які лікарські форми. Практична активність.

Тема 23. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Практична активність. Узагальнення матеріалу самостійної роботи.

Розділ 4. Рецептура. Основи фармацевтичної термінології

Тема 24. Поняття «клінічний термін». Однослівні та багатослівні терміни. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовою. Порівняння з іншими мовами.

Тема 25. Словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів. Латинські числівники в ролі префіксів. Словотвір. Грецькі префікси. Грецькі числівники в ролі префіксів. Словотворення за допомогою суфіксів.

Тема 26. Аналіз термінів-комполітів за заданими морфемами. Терміни-комполіти у терапії та діагностиці. Кінцеві терміноелементи. Частотні грецькі форманти у клінічній термінології.

Розділ 5. Клінічна термінологія

Тема 27. Утворення термінів назв патологічних станів діагностики, характеристик обстеження хворого латинською та українською мовами.

Тема 28. Переклад латинською мовою діагнозів основних галузей медицини

Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС, в т.ч., індивідуальна
БЛОК 1. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ФОНЕТИЧНИЙ, ГРАМАТИЧНИЙ, ЛЕКСИЧНИЙ			
Розділ 1. Фонетика та її значення для оволодіння курсу «Латинська мова та медична термінологія»			
Тема 1. Предмет і задачі курсу «Латинська мова та медична термінологія». Предмет курсу. Задачі курсу. Стисла історія виникнення та формування латинської мови. Роль і значення в світі. Зв'язки з іншими мовами. Латина і романський світ. Роль і значення в медицині та в сучасній комунікації та професійній діяльності. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення.		1	2
Тема 2. Фонетика. Довгота і короткість складів. Довгі суфікси. Наголос. Грецький алфавіт. Особливості. Вплив на латинську мову. Особливості передачі деяких фонем грецькою мовою.		1	1

<p>Тема 3. Поняття «науковий термін».</p> <p>Походження і структура анатомічних термінів.</p> <p>Морфологічна і синтаксична структура дво- і кількаслівного анатомічного терміну з різними типами означень.</p> <p>Поняття про частини мовлення. Іменник (Nomen substantivum). Поняття словникова форма.</p> <p>Словникова форма іменників п'яти відмін. Граматичні категорії. Система латинського іменника.</p> <p>Поняття про узгоджене та неузгоджене означення.</p> <p>Неузгоджене означення. Схеми.</p>		1	1
<p>Тема 4. Іменники I відміни.</p> <p>Латинські іменники I відміни. Іменники I грецької відміни.</p> <p>Лексика. Лексичний мінімум. Сталі вирази.</p> <p>Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками I відміни. Найбільш вживані прийменники з Acc. і Abl</p>		1	1
<p>Тема 5. Іменники II відміни.</p> <p>Іменники II відміни латинської мови чоловічого і середнього родів. Іменники II грецької відміни. Особливості. Лексика.</p> <p>Лексичний мінімум. Принципи запису лексики, створення словників. Сталі вирази. Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками II відміни.</p>		1	1
<p>Тема 6. Прикметник.</p> <p>Граматичні категорії прикметника. Поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Системне вивчення прикметників I групи. Узгоджене означення. Система грецького прикметника (прикметники -os (azygos)).</p>		1	2
<p>Тема 7. Іменники III відміни.</p> <p>Визначення основи, парадигми всіх родів, типи відмінювання.</p> <p>Приголосний тип. Чоловічий рід. Винятки щодо роду.</p> <p>Лексика. Сталі вирази. Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни чоловічого роду.</p>		2	2
<p>Тема 8. Мішаний тип. Іменники жіночого роду III відміни.</p> <p>Винятки щодо роду. Лексика. Лексичний мінімум. Сталі вирази. Форманти. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни жіночого роду.</p>		1	2
<p>Тема 9. Голосний тип. Іменники середнього роду. Винятки щодо роду. Лексика. Знайомство зі словниками та довідковою літературою. Сталі вирази. Форманти.</p> <p>Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни середнього роду.</p>		1	2
<p>Розділ 2. Системне вивчення іменників III відміни і прикметників II групи як засіб побудови анатомо-гістологічних термінів</p>			
<p>Тема 10. Особливості відмінювання іменників.</p> <p>Особливості відмінювання іменників грецького походження на -sis. Особливості відмінювання латинських слів типу febris та інших. Іменники III-ої грецької відміни.</p> <p>Особливості відмінювання деяких слів середнього роду на -ta etc. Лексика. Сталі вирази.</p>			2
<p>Тема 11. Прикметники II групи. Лексика. Сталі вирази.</p> <p>Узгодження з іменниками I, II, III відмін. Використання прикметників грецького походження в анатомічній термінології. Словотвір. Лексика. Сталі вирази</p>		2	2

Тема 12. Система латинського дієслова. Граматичні категорії. Словникова форма. Система грецького дієслова. Словотвір: терміоеlementи, що походять від основ дієслів грецького походження. Лексика. Сталі вирази..		2	2
Тема 13. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Вживання в анатомічній термінології. Дієприкметники минулого часу пасивної форми. Лексика. Сталі вирази. Форманти		2	2
Тема 14. Вивчення іменників IV–V відміни. Утворення іменників четвертої відміни від основи супіна. Винятки. Лексика. Створення свого професійного словника. Сталі вирази.			2
Тема 15. Ступені порівняння прикметників в медичній термінології. Суплетивні та недостатні ступені порівняння. Система латинського прислівника. Ступені порівняння прислівників. Використання грецьких префіксів у анатомічній термінології. Лексика. Сталі вирази. Система латинського займенника. Загальна характеристика числівників. Кількісні та порядкові числівники. Використання займенників, прийменників та числівників у ролі префіксів..			2
Тема 16. Тестова робота за блоком 1		2	

БЛОК 2. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Розділ 3. Системне вивчення іменників IV, V відміни. Ступені порівняння прикметників та прислівники. Дієслово. Дієприметники теперішнього і минулого часу

Тема 17. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад препарату: анатомічного характеру, фізіологічного характеру та фармакологічного характеру.		1	2
Тема 18. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на терапевтичний ефект. Анальгетики. Антипіретики. Спазмолітики. Серцево-судинні препарати. Ферментні препарати.		1	2
Тема 19. Загальна характеристика ботанічної номенклатури. Суфікси і фармацевтичні частотні відрізки, що вказують на алкалоїди і глікозиди. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на вітаміни. Гормональні засоби. Седативні засоби.		2	1
Тема 20. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів та сполук: Назви кислот. Назви солей. Назви оксидів. Назви основ, складних ефірів. Номенклатура органічної хімії тощо.		2	2
Тема 21. Дієслово в рецептурі. Наказовий спосіб. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. Умовний спосіб в рецептурі в рецептурі. Дієслово <i>fiо</i> , <i>fiēgi</i> . Сталі рецептурні вирази з дієсловами. Структура рецепта. Граматична складова рецептурної фрази. Оформлення латинської частини рецепта. Моделі рецептурних приписів: розгорнуті і скорочені приписи		2	2

рецептів.			
Тема 22. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Деякі відомості про займенники, що вживаються в рецептах. Скорочення в рецептах та читання скорочень. Виписування рецептів на тверді лікарські форми		2	1
Тема 23. Виписування рецептів на м'які лікарські форми. Практична активність.		2	2
Тема 24. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Практична активність. Узагальнення матеріалу самостійної роботи.		2	2
Розділ 4. Рецептатура. Основи фармацевтичної термінології			
Тема 25. Поняття «клінічний термін». Однослівні та багатослівні терміни. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовою. Порівняння з іншими мовами.		2	2
Тема 26. Словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів. Латинські числівники в ролі префіксів. Словотвір. Грецькі префікси. Грецькі числівники в ролі префіксів. Словотворення за допомогою суфіксів.		2	
Тема 27. Аналіз термінів-комполітів за заданими морфемами. Терміни-комполіти у терапії та діагностиці. Кінцеві терміноелементи. Частотні грецькі форманти у клінічній термінології.		2	2
Розділ 5. Клінічна термінологія			
Тема 28. Утворення термінів назв патологічних станів діагностики, характеристик обстеження хворого латинською та українською мовами.		4	2
Тема 29. Переклад латинською мовою діагнозів основних галузей медицини		2	2
Тема 30. ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА ЗА БЛОКОМ 2		2	
Разом за I семестр		45	45

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. План лекцій – не передбачено програмою

4.2. План практичних занять

№ з.п.	ТЕМА	Кількість год.
1	Тема 1. Предмет і задачі курсу «Латинська мова та медична термінологія». <ul style="list-style-type: none"> 1. Предмет курсу. 2. Задачі курсу. 3. Фонетика. Алфавіт. 4. Класифікація голосних і приголосних. 5. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення. 	1

2	Тема 2. Довгота та короткість складу. Наголос 1. Довгота та короткість складу у латинській мові. 2. Правила наголошення у латинській мові	1
3	Тема 3. Поняття «науковий термін». Структура анатомо-гістологічних термінів 1. Поняття «Науковий термін» 2. Морфологічна і синтаксична структура дво- і кількаслівного анатомічного терміну з різними типами означень.	1
4	Тема 4. Іменники I відміни. 1. Латинські іменники I відміни. 2. Іменники I грецької відміни. 3. Лексика. Сталі вирази. Форманти. 4. Узгодження прикметників I групи з іменниками I відміни. 5. Найбільш вживані прийменники з Acc. і Abl..	1
5	Тема 5. Іменники II відміни. 1. Іменники II відміни латинської мови чоловічого і середнього родів. 2. Іменники II грецької відміни. 3. Лексика. Сталі вирази. Форманти. 4. Узгодження прикметників I групи з іменниками II відміни	1
6	Тема 6. Прикметник. 1. Граматичні категорії прикметника. 2. Поділ на групи. 3. Родові закінчення, визначення основи. 4. Системне вивчення прикметників I групи. 5. Узгоджене означення. 6. Система грецького прикметника (прикметники -os (azygos))	1
7	Тема 7. Іменники III відміни. 1. Визначення основи, парадигми всіх родів, типи відмінювання. 2. Приголосний тип. Чоловічий рід. Винятки щодо роду. 3. Лексика. Сталі вирази. Форманти. 4. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни чоловічого роду	2
8	Тема 8. Мішаний тип. Іменники жіночого роду III відміни. 1. Винятки щодо роду. 2. Лексика. Сталі вирази. Форманти. 3. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни жіночого роду	1
9	Тема 9. Голосний тип. Іменники середнього роду. 1. Винятки щодо роду. 2. Лексика. 3. Сталі вирази. Форманти. 4. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни середнього роду	1
10	Тема 11. Прикметники II групи. 1. Лексика. Лексичний мінімум. 2. Сталі вирази. 3. Узгодження з іменниками I, II, III відмін. 4. Використання прикметників грецького походження в анатомічній термінології. Словотвір. Лексика. Сталі вирази	2

11	Тема 12. Система латинського дієслова. 1. Граматичні категорії. 2. Словникова форма. 3. Система грецького дієслова. 4. Словотвір: терміоеlementи, що походять від основ дієслів грецького походження. Лексика. Сталі вирази	2
12	Тема 13. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. 1. Вживання в анатомічній термінології. 2. Дієприкметники минулого часу пасивної форми. 3. Лексика. Лексичний мін. 4. Сталі вирази	2
13	Тестова робота за блоком 1	2
	Блок 2	
1	Тема 16. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад препарату. 1. Анатомічного характеру. 2. Фізіологічного характеру. 3. Фармакологічного характеру	1
2	Тема 17. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на терапевтичний ефект. 1. Анальгетики. 2. Антипіретики. 3. Спазмолітики. 4. Серцево-судинні препарати. 5. Ферментні препарати	1
3	Тема 18. Загальна характеристика ботанічної номенклатури. 1. Суфікси і фармацевтичні частотні відрізки, що вказують на алкалоїди і глікозиди. 2. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на вітаміни. 3. Гормональні засоби. 4. Седативні засоби.	2
4	Тема 19. Загальна характеристика ботанічної номенклатури. 1. Суфікси і фармацевтичні частотні відрізки, що вказують на алкалоїди і глікозиди. 2. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, які вказують на вітаміни. 3. Гормональні засоби. 4. Седативні засоби.	2
5	Тема 20. Дієслово в рецептурі. 1. Наказовий спосіб. 2. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. 3. Умовний спосіб в рецептурі в рецептурі. Дієслово <i>fiо</i> , <i>fiегі</i> . 4. Сталі рецептурні вирази з дієсловами. 5. Рецепт. 6. Структура рецепта. 7. Граматична складова рецептурної фрази. 8. Оформлення латинської частини рецепта. 9. Моделі рецептурних приписів: розгорнуті і скорочені приписи рецептів	2
6	Тема 21. Латинська номенклатура лікарських форм. 1. Додаткові написи в рецептах. 2. Деякі відомості про займенники, що вживаються в рецептах. 3. Скорочення в рецептах та читання скорочень. 4. Виписування рецептів на тверді лікарські форми	2

7	Тема 22. Виписування рецептів на м'які лікарські форми.	2
8	Тема 23. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Узагальнення матеріалу самостійної роботи.	2
9	Тема 24. Поняття «клінічний термін». 1.Однослівні та багатослівні терміни. 2.Структура термінів-комполітів латинською та українською мовою	2
10	Тема 25. Словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів. Латинські числівники в ролі префіксів. 1. Словотвір. Грецькі префікси. 2. Грецькі числівники в ролі префіксів. 3. Словотворення за допомогою суфіксів. Словотвір. 4. Грецькі префікси. Грецькі числівники в ролі префіксів. 5. Словотворення за допомогою суфіксів	2
11	Тема 26. Аналіз термінів-комполітів за заданими морфемами у терапії та діагностиці. Кінцеві терміноелементи. Частотні грецькі форманти у клінічній термінології	1
12	Тема 27. Утворення термінів назв патологічних станів діагностики, характеристик обстеження хворого латинською та українською мовами	4
13	Тема 28. Переклад латинською мовою діагнозів основних галузей медицини.	2
14	ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА ЗА БЛОКОМ 2	2
	Всього годин практичних занять	36

4.3. Самостійна робота

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин	Вид контролю
		Деннаформа навчання	
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	41	Поточний контроль на практ. зан.
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	4	Поточний контроль на практ. зан.
	РАЗОМ	45	

Теми лабораторних занять – не заплановані.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.

Для денної форми навчання **не заплановані.**

Нарахування балів за контрольну роботу та конвертація традиційних оцінок у бали

оцінка відмінно – 22 бали,

оцінка добре – 16 балів,

оцінка задовільно –12 балів,

у випадку відсутності засвоєння – „0” балів.

Максимальна кількість, яку може набрати студент при виконанні контрольної роботи, дорівнює 20-22 бали, вона вираховується шляхом множення максимальної кількості балів на кількість завдань у роботі (6x1; 8x2). Мінімальна

кількість балів, яку може набрати студент при виконанні контрольної роботи, вираховується шляхом множення мінімальної кількості балів на кількість завдань у роботі і вона відповідно становить 12 балів (6x0,5; 8x1).

Варіант 1

- 1. Поставити наголос, користуючись правилами довготи або короткості складу:**
Xenophon, magister, amicitia, tenebrae, abdominalis, caninus, sulfurosus, fractura, squamula.
- 2. Визначити відміну, граматичну форму, основу іменників, перекладіть:**
prisma, venter, status, servitus, stadium
- 3. Перекласти терміни латинською мовою за схемою S_N-S_G :**
Гребінь шийки ребра, ріг відростка, поверхня горбка (tuberculum, i n)
- 4. Перекласти наступні терміни з прийменниками:**
  - а) українською мовою:**
per ligamenta lata, in ganglion, in sella, ex tunicis
  - б) латинською мовою:**
у лівому бронху, між пальцями, з пульпою, над справжніми ребрами, під широкою зв'язкою, без фіброзної субстанції
- 5. Перекласти українською наступні терміни з прийменниками:**
apud foramina sacralia anteriora cum margine posteriore uteri
arteriae gastricae breves majores bursa musculi latissimi dorsi
in phalangibus distalibus post arteriam muscularem
- 6. Утворити клінічні терміни за допомогою грецьких терміноелементів:**
Розріз маткової труби
Захворювання нерву
Біль матки
Запалення прямої кишки
Нав'язливий страх червоного
Сухе око
- 7. Перекласти клінічні терміни, визначивши значення словотвірних елементів:**
Androphobia
Atrichia
Nosologia
neophilia,
platyspondylia.
- 8. Перекладіть:**
Per nares in pulmones aerem inspiramus, per nares atque expiramus. Caput est region superior corporis humani. Anamnesis vitae et anamnesis morbi aegroti ad bonam diagnosim saepe necessarie sunt. Відкриті та закриті травми черепа призводять до важких хвороб. Хвороби нервової системи є різноманітні. Довголовий м'яз плеча має довгу та коротку головку.
- 9. Перекладіть вирази латинською мовою:**
  - а. Хронічне обструктивне захворювання легень.
  - б. Цироз печінки вірусної етимології

- c. Вроджена кишкова непрохідність
- d. Основний нітрат вісмуту
- e. Меланома шкіри

10. Допишіть частину терміну та перекладіть українсько мовою:

...dactylia, ...podia, ...morhus, pan..., iso..., geronto...

11. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченій формі:

Візьми: Скипидару
Хлороформу по 15 мл
Метилсаліцилату 20 мл
Змішай, щоб утворився лінімент
Видай.
Познач:

12. Утворіть терміни з заданими значеннями: Tenon, ten (сухожилок):

Вчення про сухожилок, видалення сухожилка, закріплення сухожилка очних м'язів, розтин сухожилка, виділення сухожилка із рубців.

Варіант II

1. Поставити наголос, користуючись правилами довготи або короткості складу:

Caelestis, Ptolemaeus, insania, gingivitis, nephrocarcinoma, papula, endometriosis, Sulfadimezinum, insanabilis.

2. Визначити відміну, граматичну форму, основу іменників, перекладіть:
Genu, venter, scabies, radix, splen.

3. Перекласти терміни латинською мовою за схемою S_N-S_G:
верхівка кореня зуба, основа черепного склепіння, синус каналу.

4. Перекласти наступні терміни з прийменниками:

а) українською мовою:

per brachium dextrum, inter lobos, cum dentino inter labia

б) латинською мовою:

з твердого піднебіння, без гілки каналця, без очного яблука, у правому присінку, до оптичного нерву, з товстою кишкою

5. Перекласти українською наступні терміни з прийменниками:

per dentem incisivum inferiorem sine spina tympanica majore
margo glandulae suprarenalis superior musculus thoracis longissimus
vasa sanguinea auris internae plasma sanguinis

6. Утворити клінічні терміни за допомогою грецьких терміноелементів:

Червоний зір

Запалення твердої оболонки мозку

Дослідження матки

Нав'язливий страх дітей

розріз сухожилка

запалення навколо зуба

7. Перекласти клінічні терміни, визначивши значення словоутворюючих елементів:

hypnotherapia,

polyuria,

xerocheilia
anephria
Ichthyosis
heliotherapia

8.Перекладіть:

Aeger, qui sanguinem per transfusionem recipit, recipiens ominatur. Os hyoifeum e corpore, cornibus majoribus et cornibus minoribus constat. Ductus hepaticus communis cum ductu cystico conjungitur. In arcu alveolari processus alveolaris sunt alveoli dentales. Червоноподібний відросток сліпої кишки називається апендиксом. Куприкова кістка має куприкові ріжки та поперечні відростки. Середній палець є найдовший серед усіх пальців кисті.

9.Перекладіть вирази латинською мовою:

1. тромбоз вен лівої легені
2. туберкульоз лімфатичних вузлів
3. недостатність секреторної функції шлунку
4. гостра інфекційна жовтяниця
5. міомі матки

10. Допишіть частину терміну та перекладіть українсько мовою:

Nuper..., ...malacia, ...dermia, neur..., chol..., ...ectomia

Візьми: Фітину

Кальцію гліцерофосфату

по 0,2Кальцію лактату 0,3

Змішай, нехай утвориться

порошокВидай такі дози

числом 30

Познач: По 1 порошку 3 рази на день.

11. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp.: Analging

0,5

Anaesthesi

ni

Novocaini

aa 0,3

Extr. Belladonnae 0,01

Ol. Cacao

2,0M., ut. f.

supp.

D. t.d. N 10

S.: При болях по 1 свічці на день.

12. Утворіть терміни з заданими значеннями: Neuron, neur-(нерв)

Розтин нерва, зшивання нерва, блукаючий нерв, видалення нерва, зародок нервової клітини

4.4. Забезпечення освітнього процесу.

Інструменти:

Наочні: демонстрація мультимедійних матеріалів

Практичні: вправи, діагнози, рецепти латинською мовою

Програмне забезпечення:

Інтеграція процесів планування, управління і контролю засвоєння знань з «Латинської мови» обумовлена методичним забезпеченням навчального процесу:

1. Робоча програма з дисципліни.
2. Робочі тематичні плани практичних занять та СРС.
3. Методичні вказівки для студентів до практичних занять.
4. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів.
5. Інструктивно-методичні матеріали для поточного і підсумкового контролю знань (бази тестових завдань, перелік завдань для проведення контролю практичних навичок та теоретичних знань на практичних заняттях та підсумковому контролі).
6. Навчальна література, яка використовується при вивченні дисципліни.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Питання до самопідготовки та контролю рівня знань

1. Латинський алфавіт, історія його виникнення.
2. Особливості читання голосних, приголосних та буквосполучень. Дифтонги та диграфи.
3. Правила наголосу. Поняття про довготу та короткість голосних.
4. Предмет та задачі дисципліни «Латинська мова та медична термінологія».
5. Поняття «науковий термін».
6. Структура анатомо-гістологічних термінів.
7. Структура та будова терміну.
8. Морфологічна і синтаксична структура дво- і кількаслівного анатомічного терміну з різними типами означень.
9. Інформативність словарної форми слова. Культура ведення словника.
10. Словарна форма слова та довідкова література. Типи словників.
11. Словотвір та його закономірності.
12. Походження анатомічних термінів.
13. Анатомічна номенклатура.
14. Механізм взаємодії мовних аспектів та побудова тексту.
15. Інформативність медичного терміну.
16. Медична термінологія в контексті сучасної наукової терміносистеми.
17. Двомовність медичної термінології, її витоки та сучасний стан.
18. Формулювання медичного діагнозу та опис засобів лікування.
19. Переклад назв діагнозів.
20. Структура діагнозу.
21. Структура багатослівного клінічного терміну.
22. Інформативність словотвірних елементів хімічної номенклатури.
23. Рецепт. Структура рецепту, латинська частина рецепту.
24. Основні правила та культура запису латинської частини рецепту.

25. Додаткові написи на рецепті.
26. Найважливіші рецептурні скорочення та принципи їх використання.
27. Уніфікація та розбіжність медичної термінології у вітчизняній та міжнародній медичній практиці (на прикладі назв деяких рідких лікарняних форм).
28. Дієслово. Граматичні категорії дієслова в латинській мові.
29. Утворення форм наказового способу однини та множини, їх застосування у рецептурі.
30. Утворення умовного способу дієслова. Особливості перекладу дієслів в умовному способі українською мовою та вживання їх у рецепті.
31. Дієслово *fiō, egi* та рецептурні формулювання з дієсловом *fiō, egi*.
32. Система іменника в латинській мові. Граматичні категорії іменника, визначення роду, основи, відміни, запис іменників у словник. П'ять відмін іменників.
33. Іменники I відміни. Іменники I грецької відміни.
34. Найбільш вживані прийменники з *Acc.* і *AbI.*
35. Іменники II відміни чоловічого і середнього родів. Іменники II грецької відміни.
36. Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи.
37. Системне вивчення прикметників 1 групи.
38. Система грецького прикметника. Прикметники грецького походження на *os* (*azygos*).
39. Іменники III відміни.
40. Прикметники II групи як засіб побудови анатомо-гістологічних термінів.
41. Мішаний тип. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки щодо роду. Іменники III-ої грецької відміни.
42. Особливості відмінювання іменників грецького походження на *—sis*, а також латинських слів типу *febris* і інші.
43. Особливості відмінювання деяких слів середнього роду на *- ma* etc.
44. Прикметники II групи. Лексика. Сталі вирази. Узгодження з іменниками I, II, III відміни.
45. Використання прикметників грецького походження в анатомічній термінології.
46. .
47. Іменники IV, V відміни.
48. Система латинського дієслова.
49. Система грецького дієслова.
50. Терміноелементи, що походять від основ дієслів грецького походження.
51. Дієприкметники теперішнього часу активного стану.
52. Дієприкметники минулого часу пасивної форми.
53. Ступені порівняння прикметників в медичній термінології.
54. Система латинського прислівника. Ступені порівняння прислівників.
55. Використання грецьких префіксів у анатомічній термінології.
56. Система латинського займенника.
57. Загальна характеристика числівників. Кількісні та порядкові числівники

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
Кафедра романо-германської філології та перекладу з
німецької мови

*Рівень вищої освіти: другий Магістерський
спеціальність підготовки 222 «Медицина»
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
Дисципліна: Латинська мова та медична термінологія*

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

Розкрити питання (максимально оцінюється у 30 балів):

1. Поняття «науковий термін». Структура анатомо-гістологічних термінів. Структура та будова терміну. **(15 балів).**
2. Основні суфікси прикметників I-II груп **(15 балів).**

Практичні навички (максимально оцінюється у 50 балів)

1. Перекладіть українською мовою наступні латинські фрази медичного напрямку: Substantia costarum verarum et costarum spuriarum dura est. Etiam varias tunicam intimam, mediam, externam spectare debent. Omnis cellula ex cellula. **(10 балів).**
2. Перекладіть латинською мовою, запишіть повністю та скорочено **(10 балів)**
Візьми: Кодеїну 0,1
Настою коріння алтеї 250 мл
Нашатирно-ганусових
крапель 2 мл Сиропу
цукрового 10 мл
Змішай, щоб утворився
настій Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.
3. **Оформіть рецепт на: (максимально оцінюється у 20 балів)**
20 порошків в желатинових капсулах, кожний з яких складається з бромкамфори 0,1,
сільфату хінідину 0,05
4. **Утворіть терміни із заданими значеннями: (10 балів):**
Cardia, cardi-, -cardia: збільшення об'єму серця, розширення серця, наука про серцеві
захворювання, біль у серці, параліч серця

**Затверджено на засіданні кафедри романо-германської філології та
німецького перекладу протокол № 2 від 10 вересня 2020р.**

Завідувач кафедри _____ к.філол.н., доцент Л.О. Гончаренко

Викладач _____ к.філол.н., доцент Л.В. Водяна

**6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ**

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та Положення про систему оцінювання навчальної діяльності студентів ЧНУ імені Петра Могили.

Оцінка за дисципліну визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю який проводиться під час екзамену (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Теоретичні знання – тестові завдання: тестовий контроль початкового рівня засвоєння матеріалу, розрахований на 5 хв.(4 тести з конкретного практичного заняття), комп'ютерне тестування, індивідуальне опитування, співбесіда, словникові диктанти, письмові роботи.

Практичні навички та уміння – самостійно виконувати лексичні та граматичні вправи, написання словникових диктантів (усний і письмовий контроль лексики, граматики; письмове конструювання фармацевтичних термінів як розвиток і закріплення практичних навичок з термінотворення та перекладу з рідної мови на латинську і навпаки).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюється на основі теоретичних знань, практичних навичок та умінь.

Контроль самостійної роботи:

Бали за самостійну роботу студента нараховуються студентові лише при успішному її виконанні.

Контроль самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Темі, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контроль виносяться на підсумковий контроль.

Максимальна кількість балів за поточну діяльність студента – 120.

Студент може бути допущений до підсумкового контролю (екзамен), якщо він виконав усі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою, відвідав усі навчальні заняття – практичні заняття, визначені календарно- тематичним планом кафедри, набрав загальну кількість балів при вивченні дисципліни не меншу, ніж мінімальна (**80 балів**).

Оцінювання поточної навчальної діяльності : Оцінювання поточної навчальної діяльності здійснюється на кожному практичному занятті за відповідною темою. При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 6 бальною шкалою.

Форми підсумкового контролю:

Теоретичні знання – система питань письмового та комп'ютерного тестування.

Практичні навички та уміння – вміти грамотно писати рецепт, знати правила виписування рецептів; правильно записувати латинською мовою фармацевтичні найменування, ботанічні назви, назви препаратів;

здійснювати двобічний переклад кількохслівних термінів.

Максимальна кількість, яку може набрати студент при вивченні дисципліни, дорівнює 120 балів, вона вираховується шляхом множення кількості балів на кількість тем (17х6); виконаною самостійною роботою (3х4) (I семестр) еместр) / 12-22 балів (підсумкова контрольна робота).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ПРИСВОЮВАНИХ СТУДЕНТАМ

№ за порядком	(поточна навчальна діяльність)	Максимальна кількість балів
		Денна форма
1	Заняття 1	3,5
2	Заняття 2	3,5
3	Заняття 3	3,5
4	Заняття 4	3,5
5	Заняття 5	3,5
6	Заняття 6	3,5
7	Заняття 7	3,5
8	Заняття 8	3,5
9	Заняття 9	12,5
10	Заняття 10	3,5
11	Заняття 11	3,5
12	Заняття 12	3,5
13	Заняття 13	3,5
14	Заняття 14	3,5
15	Заняття 15	3,5
16	Заняття 16	3,5
17	Заняття 17	3,5
18	Заняття 18	3,5
19	Заняття 19	3,5
20	Заняття 20	3,5
21	Заняття 21	3,5

22	Заняття 22	3,5
Разом		98
Підсумкова контрольна робота		22
Разом за семестр		120
СРС		12
Ісит		80
Разом сума балів		200

КРИТЕРІЇ ОЦІНОК ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ

1. На практичному занятті 3 -3,5 балів студент отримує:
Виставляється, коли студент самостійно, грамотно і послідовно, зізнанням методики, виконав практичну роботу, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.
2. 2-2,5 бали студент отримує:
Виставляється студенту, коли він самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи
3. 1-1,5 бали студент отримує:
Виставляється студенту, коли він погано орієнтується у методиці виконання роботи, виконав її в неповному обсязі, допускаючи грубі помилки під час проведення досліджень
4. 0 балів отримує студент, який:
  - Відповідає не на всі запитання, навіть за допомогою викладача.
  - На додаткові запитання не дає відповіді, згідно з якими відповідь можна оцінити як “задовільно”.
  - Виставляється, коли студент частково виявляє знання змісту виконання роботи.
  - Має пропуск практичного заняття.

Студент допускається до підсумкового контролю (екзамен) при виконанні умов навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 80 балів.

Екзамен. Допуск до екзамену визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 80, max - 120 балів.

Методика проведення екзамену:

Екзамен складається з оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами дисципліни.

Основними формами контролю засвоєння дисципліни пропонуються усна відповідь на теоретичні запитання та виконання практичних завдань.

Критерії оцінювання знань:

- теоретичні запитання - № 1 – 15-30 балів;

- практичне завдання - № 2 – 25-50 балів.

80 балів студент отримує у випадку, коли знає програму в повному обсязі; дає вичерпно точні та ясні відповіді; викладає матеріал без помилок та неточностей; правильно виконує практичні завдання різного ступеня складності;

45 балів виставляється за умови, коли студент знає всю програму і добре розуміє її, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання відповідає без помилок; виконує практичні завдання відчувачи складнощі лише у найважчих випадках;

25 балів ставиться студентові на основі його знань всього об'єму програми з предмету та задовільному рівні розуміння його. Студент спроможний виконувати завдання за допомогою навідних питань; відчуває складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

у випадку відсутності засвоєння – ставиться „0” балів.

Мінімальна кількість балів яку студент може отримати на іспиті складає 40 балів, максимальна кількість - 80 балів.

Оцінка з дисципліни є сума балів за поточну навчальну діяльність та екзамену у балах від min – 120 до max - 200.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Смольська Л. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник. За ред. Л.Ю. Смольської. 2-ге вид. К. : ВСВ «Медицина», 2019. 368 с.
2. Краковецька Г., Бобирьов В., Беляєва О. Латинська мова. Рецептурса. Клінічна термінологія: підручник. Тернопіль: «Укрмедкнига», 2000. – 344 с.

Допоміжна

1. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.]. Київ : ВСВ «Медицина», 2011. 256 с.
2. Закалюжний М.М., Паласюк Г.Б. Латинська мова і основи медичної термінології. – Тернопіль: “Укрмедкнига”, 2004.
3. Навчальний словник латинських клінічних термінів. З українськими еквівалентами і тлумаченням. Полтава : Полтавський літератор, 2010. 172 с.
4. Пилипів О. Основи латинської медичної термінології : навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 252 с.
5. Рудик О.В., Гуцол М.І. . Клінічна термінологія. Словотвір. Посібник. Івано-Франківськ: ВД "КГМ", 2010. 348с.
6. Чуракова Л. П. Латинсько-український та українсько-латинський словник. К.: Чумацький шлях, 2009. 617 с.